

Тимошенко В.Ю.,

студентка,

Юридичний інститут,

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Мотлях О.І., к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ НЕДОБРОСОВІСНОГО СВІДКА

Допит – одна з найпоширеніших слідчих дій, за допомогою якої отримується і перевіряється значна частина інформації, необхідної для встановлення об'єктивної істини та розслідування кримінальних злочинів. Його теоретичним і практичним питанням присвячена значна кількість наукових праць (Л.М. Карнеєвої, В.О. Коновалової, М.П. Шаповалова та ін.). Дана тема не є невичерпною, оскільки постійно накопичується і узагальнюється практичний матеріал, впроваджуються нові наукові методи проведення допиту. Так в ході допиту слідчий повинен отримати дані про фактичний бік події, яка розслідується і дати оцінку цим даним. Чинний КПК України у ст. 224 встановлює порядок проведення допиту осіб [1]. Від того, які методи і прийоми залежить практичний результат реалізованої слідчої дії.

Особливе місце в цій процесуальній дії відводиться допиту недобросовісного свідка. Його метою є отримання інформації не лише безпосередньо про подію злочину, а й інших відомостей, які передували вчиненню злочину (передумови злочину), особу злочинця й такі, що можуть бути використані у процесі розслідування для виявлення нових доказів та перевірки й оцінки наявних. Змістом показань свідка можуть бути не тільки повідомлення про фактичні дані, а й його аргументи, судження, умовиводи. Як зазначається у процесуальній і криміналістичній літературі, судження, висловлювані опитуваним, є потрібним компонентом будь-якого показання[4].

Проте виникають ситуації, при яких допит свідка ускладнюється через його недобросовісність при дачі показань. Причини можуть бути різними: від простого небажання співпраці з органами досудового розслідування до небажання давати показання внаслідок залякування, шантажування підкупу особи чи отриман-

ня певної особистої вигоди у випадку дачі неправдивих показань. Попередньо вивчаючи дані про особу свідка слідчий у своїй діяльності повинен завчасно скласти письмовий план проведення допиту, опрацювати дані біографічного характеру, професії, освіти, умови роботи, способу життя, рівня розвитку особи, інтересах, її особистісних психологічних якостей, умов сприйняття події злочину, ставлення до факту злочинного діяння та ін. У безпосередньому спілкуванні слідчий шляхом спостереження отримує інформацію про зовнішній вигляд свідка, рівня культури, особливостей мови, міміки, жестів, видимих психофізіологічних реакцій і стану (розгубленості, хвилювання, страху, байдужості, ворожості і т. д.), бажання надати допомогу слідству чи, навпаки, прагнення обмежитися мінімумом несуттєвих відомостей.

Важливе значення мають вибір часу і спосіб у виклику свідків, а також обстановки і місця проведення слідчої дії. Якщо свідки у результаті вчиненого злочину знаходяться в стані душевного хвилювання, напруженості, розгубленості, допит слід відкласти [2, с. 203]. Тактика проведення допиту недобросовісного свідка має включати в себе наступне: 1) встановлення причин та мотивів, що спонукають свідка давати неправдиві показання (зговір з обвинуваченим, страх, зацікавленість у наслідках розслідування, бажання не розголошувати свою неправильну поведінку, сором тощо) 2) переконання свідка у необхідності давати правдиві покази (роз'яснення його ролі у розкритті злочину, нагадування про кримінальну відповідальність за КК України, роз'яснення необхідності запобігти притягненню невинної особи до кримінальної відповідальності тощо); 3) пред'явлення речових доказів, показань інших осіб, які можна вважати об'єктивними; деталізацію показань допитуваного; спостереження за поведінкою свідка та його психофізіологічними реакціями. Таке спостереження не дозволяє виявити неправду у показаннях, але дає змогу слідчому реєструвати реакцію на поставлені запитання або пред'явлення доказів і виконує орієнтовну функцію. Результати допиту можуть бути двох форм: а) відсутності у показаннях допитуваного даних, які повинні мати місце; б) наявності у показаннях даних, яких не повинно бути. Значення виявлених негативних обставин полягає в тому, що вони є специфічними сигналами неправди у показаннях і потребують використання

відповідних тактичних прийомів; поставлення доповнюючих, уточнюючих та контрольних запитань [3, с.329].

Отже, суть допиту недобросовісного свідка полягає в отриманні від особи достовірних відомостей про обставини, що мають значення для встановлення істини у справі за допомогою особливих тактичних засобів і прийомів. Даний вид допиту за своєю природою є процесом передачі інформації від свідка слідчому. І саме слідчий повинен при допиті бути активним, тобто враховуючи особу свідка готуватися до допиту, планувати його, вибирати необхідні тактичні прийоми, але з суворим дотриманням норм Закону.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 11-12. – ст. 614.
2. Бандурка А. М. Юридическая психология : [учебник] / Бандурка А. М., Бочарова С. П., Землянская Е. В. – Х. : Нац. ун-т внутр. дел, 2002. – 621 с.
3. Біленчук П. Д. Криміналістика : [підручник] / П. Д. Біленчук, В. К. Лисиченко, Н. І. Клименко – К. : Атіка, 2001. -544 с.
4. Олійник О. Особливості тактико-риторичних прийомів під час проведення слідчих дій [Електронний ресурс] / О. Олійник // Віче. – 2009. – № 21. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/1723/>

УДК 343.9 (043.2)

Францова Х. О.,

студентка,

Юридичний інститут,

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Потильчак А. О., асистент

КРИМІНОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА НА ТРАНСПОРТІ В СИСТЕМІ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Кримінологічна безпека на транспорті – один з видів громадської безпеки у транспортній галузі. За характером джерел загроз

система громадської безпеки на транспорті складається з підсистеми безпеки від природних і техногенних загроз та підсистеми безпеки від соціальних джерел загроз. Підсистема безпеки від загроз, які походять від природного середовища, покликана забезпечити захист від дій стихійних сил природи як незалежних від людини, так і спровокованих шляхом нерозумних, недбалих або злочинних діянь.

Підсистема безпеки від соціальних загроз включає: а) політичну безпеку; б) економічну безпеку; в) соціокультурну безпеку; г) науково-технічну безпеку; ґ) інформаційну безпеку; д) кримінологічну безпеку. У цій підсистемі кримінологічна безпека виконує подвійне завдання: по-перше, забезпечує безпеку держави, галузі, підприємства, особистості (працівника транспорту і пасажирів) від будь-яких злочинних замахів; по-друге, сприяє реалізації функцій у сфері інших видів безпеки на випадок виникнення загрози злочинного замаху на об'єкти, що захищаються [1, с. 76].

До основних об'єктів кримінологічної безпеки на транспорті належать: особистість працівника транспорту (пасажирів), їх права, обов'язки і свободи; транспортна галузь та її окремі підприємства; державні інтереси у галузі транспорту. Особистість працівника транспорту і пасажирів, тобто людей, є одним з найбільш вразливих об'єктів злочинних зазіхань. Щорічно на транспорті скоюються злочини щодо понад 10 тисяч осіб, а за останні три роки кількість постраждалих від злочинів збільшилася майже у півтора рази. В органах внутрішніх справ на транспорті ще не вироблено механізму і тактики забезпечення захисту працівників транспорту і пасажирів від злочинних зазіхань. Робота органів внутрішніх справ на транспорті організована на неналежному рівні, на цьому позначаються недоліки їх законодавчого, матеріального (ресурсного), фінансового, кадрового забезпечення.

Кримінологічна безпека на транспорті має як власний об'єкт вивчення – кримінологічну систему держави у галузі транспорту, так і об'єкти, що є на перетині та взаємо інтегруються з іншими можливими сферами діяльності держави: економічною, соціальною, інформаційною і тощо. До об'єктів кримінологічної безпеки на транспорті передусім необхідно віднести державні інтереси у галузі транспорту та відношення, які виникають у процесі транс-